

nemzetközi pedagógia igazi pillanata, amely miatt szükségképp mérlegre kell állítani az egész területet s kialakítani a jövőjét.

Miközben ezt a feladatot finoman ismerte fel és válaszolta meg e kötetben Crossley és Watson, egy másik szándékukat csak kisebb részben tudták teljesíteni. Mert bár a könyv jó eséllyel további kutatásokra inspirálhat olyanokat, akik talán e kötetnek köszönhetően is fogékonyakká váltak a globalizációból, a világ nemzetköziesedéséből fakadó összehasonlító pedagógiai kérdésekre, s talán kedvet is kaptak ezek további megvizsgálására, netán az oktatáspolitikai és a komparatív pedagógia közös területeinek művelésére, sajnos éppen a kultúra és a kontextus, a két nagy kulcsterület vizsgálatához mintha kevesebb motivációs háttérrel tudott volna nyújtani ez a könyv. Mert bár a szerzők korrekt módon s nagy bőségben említenek ide vonatkozó neveket és munkákat is, bemutatnak számos eredményt és elismerik ezek relevanciáját, izgalmas elméleti és gyakorlati problémákat érintő kérdéseket tesznek föl a kontextusra és kultúrára vonatkozóan, a könyvből mégsem világlik ki eléggé, miért s mennyire izgalmasak és relevánsak *valójában* ezek a területek, mennyire mélyen múlik az egész pedagógiai komparatvizitika jövője rajtuk.

(Crossley, Michael and Watson, Keith: *Comparative and international research in education: Globalisation, context and difference*. London: RoutledgeFalmer. 2003. 177 p.)

Gordon Györi János

DROG, SZEX, TÉVESZMÉK

Székel József Iván könyve azzal a céllal készült pedagógusok számára, hogy a fiatalok életében, életvezetésében, egészségvédelmében felmerülő mindennapi problémájával szemben szakszerű segítséget, támaszt tudjanak nyújtani. A könyv érdekessége, hogy nem egészségtan tanároknak, egészségügyi főiskolát végző szakembereknek, nota bene orvosoknak készült mentálhigiénés tankönyv, hanem minden pedagógusnak készülöknek, legyen bármilyen szakos is, ahogy a szerző előszavában megfogalmazza: „*az egészségnevelés nem a mentálhigiénét, vagy biológiát tanító szaktanárok szakfeladata, hanem minden a fiatalokkal hivatásból foglalkozó szakembernek közös ügye*”. Vagyis

minden leendő tanár számára a felsőfokú képzés keretében egyik meghatározó feladatává válik, illetve kellene, hogy váljon a korszerű ismeret, információ.

E célból készült el a könyv jól tagoltan, olyan érthető, leíró nyelvezettel, amely egyszerűen élvezhető és könnyen megérthető a nem speciálisan képzett egészségügyi szakemberek számára. A négy nagy fejezet 30 alfejezetből áll, világosan, logikusan szerkesztve.

A könyv címében is szerepelnek mindazon témakörök és szakterületek, amelyek a legnagyobb kihívást, veszélyt jelentik a fiataloknak, a különböző drogok, a lelki betegségek, a szex és az egészség megőrzése.

A drogfogyasztás trendje, mint ismeretes egyre emelkedik és egyre fiatalabb korosztályt kerít hatalmába. Nem véletlenül került ez a téma az első fejezetbe. Az alapfogalmak tisztázása után a kialakult függőséget írja körül a szerző. A különböző típusú és fajtájú kábítószeres felsorolása után a megvonási tüneteket részletezi, különös figyelmet szentelve a pszichés hatásának. A drogkarrier lassan alakul ki, szinte a környezet számára kezdetben észrevétlenül. Nemcsak azért, mert a kezdeti adagok lényegesen kevesebbek, mint a később fogyasztottak, így a tünetei sem dominánsak az elején, hanem mert a környezet is kezdetben értetlenül, de főleg készületlenül áll a drogfogyasztáshoz. A kezdeti hártás után a tehetetlenség lesz úrrá a szülőkön és gyakran a tanárokon is. Ezért nagyon fontos ez a könyv, amely segít a felkészülésben, felkészítésben, tény és tünet megállapításban. Praktikus útmutatót ad a drogfogyasztás általános gyanújeleinek egyszerű felismerésében.

A drog törvényi szabályozásának ismertetése rámutat a mai magyar társadalom által elfogadott válaszra, a hazai drogpolitikára.

Mint tudjuk az ember egyik legfontosabb létező feladata az örömszerzés. A hozzájutás egyik téves módja ma a droghasználat. Mindazt az örömet, melyet „józanul”, a kiegyensúlyozott életben és kapcsolati hálóban – legyen az családi, baráti, vagy párkapcsolati –, ha nem sikerül elérni, vagy a kortársak hatására, viselkedésük utánzására, a beilleszkedés kedvéért, vagy önbizalom hiányában gyakran mindez a különböző drogokkal próbálják pótolni. A természetes örömszerzés hiánya, vagy a meglévő örömök hatásának fokozásaként művi úton, segítő szerekkel jöhet létre. Mindennek a mechanizmusnak jó ismerője a szerző. Hogy ki válik mégis drogfogyasztóvá, illetve függővé, az különböző hajlamosító tényezőktől is függ.

Lehetnek ezek bizonyos személyiségjegyek, mint pl. alacsony frusztrációs tolerancia, agresszió, unalom, üresség, bizonytalanság önmagában, érzelmi éretlenség stb. vagy lelki, genetikai, családi, szociális tényezők függvénye.

A különböző kábítószeres érdekes kultúrtörténetén túl a hatásmechanizmusokat bemutató, az abuzust megszakító rövid pszichoterápiás kezelések mellett meghatározza a tanárok feladatait, illetve táblázatba foglalja a tanár munkájának megkönnyítését: milyen jelekből lehet következtetni a heroin, kokain, amfetaminok, ecstasy, hallucinogének (marihuána, LSD stb.) függőségre. Tehát praktikus tanácsot, kézzel fogható „diagnosztikai” útmutatót nyújt a pedagógusnak a gyors felismeréshez.

Az alkohol, mint legális drog nemcsak a fogyasztót tudja tönkretenni, hanem a családokat, gyerekeket, rokonokat. Gyakran a munkahely elvesztésével is járhat a túlzott alkohol-fogyasztás. A szerző nagy gondot fordít minden drog részletes ismertetésénél a pszichére gyakorolt hatásának bemutatására.

Érdekes része a könyvnek a szervezeten belüli különböző hatása az alkoholnak, melyek akut és idült megbetegedésekhez vezethet.

Sajnos az alkoholfüggőség hazánkban elég nagy számban fordul elő, veszélyeztetve a megszületendő gyermekeket. Fontos következménye a viselkedési normák változása, agresszió, intolerancia, szenzitizáció, nemi, etnikai, vallási konfliktusok kiprovokálása és megnyilvánulásai.

A dohányzás, ma legalább olyan káros és nagyon fiatalon kialakuló szenvedélybetegség, mint a többi droghasználat. A dohányzás bizonyítottan több, mint 20féle betegség kialakulásáért felelős és növeli az idő előtti halálozást. A dohányzással összefüggő többlethalalozás fele szív-érrendszeri károsodás miatt következik be, melynek kétharmada koszorúér betegség. A koszorúér betegség által okozott összes halálozás 30–40 százaléka tulajdonítható a cigarettázás késői hatásának. A rendszeres dohányzók kockázata a szív-érrendszeri halálózásra kétszerese a nem dohányzókéénak. A dohányzás tehető felelőssé az összes daganatos halálozás 30 százalékáért.

A tanároknak elég nehéz dolguk van az oly népszerű dohányzási szokás ellen. Egyre korábbi életévben kezdik el a rendszeres dohányzást. A megelőzés segíthet ezen a szokáson, függőség kialakulásán leginkább. Ezért ez a fejezet is nagyon fontos része a könyvnek.

A fiatalkori lelki betegségekkel foglalkozó fejezet az előforduló elváltozások, betegségek szé-

les skáláját mutatja be nagy tudással és rutinnal, de ugyanakkor világosan és érthetően a hallgatók számára. Legfontosabb része minden fejezetnek a tanár számára készített útmutató, a felismerés különböző formái és jelei.

A harmadik nagy fejezet: a család és szex, az egyik legizgalmasabb része a könyvnek. A modern orvostudomány legújabb kutatásainak gyakorlati bemutatása, emberközelpel hozza a hallgatóknak a genetika alapjait, a szaporodás menetét, az öröklődő betegségek típusait. Nem marad ki a mesterséges megtermékenyítés, a lombikbébi program bemutatása, a génebézészet, klónozás mechanizmusa sem.

Az új élet kialakulása, születése mellett, mint egységes életjelenségről, a sejtthál mechanizmusáról is ír a szerző. A női hormonális ciklusok, a teherbe esés folyamata, mint a szexualitás természetes megnyilvánulási formájának következményét mutatja be. A szexuális aktus jól elkülöníthető fázisait, a két nem különböző típusú orgasmusának folyamatát ismerheti meg az olvasó. A szexualitás zavarait, betegségeit, eltéréseit részletesen tárgyalja a szerző.

A szexualitás fontos területeinek tárgyalása sem marad el, fogamzásgátlás, terhesség, születés és rendellenességei. Miután a könyv címében is szerepel a mentálhigiéne, és Székely József Iván orvos-pszichológus-gyógyszerkutató a különböző viselkedési funkciókról, az agresszivitás és stressz megkülönböztetett nemi vonatkozásainak leírása izgalmas olvasmányul szolgál.

Nemcsak az egyén fejlődését, szempontját ismerhetjük meg, hanem az érési és növesi folyamatban az egyén és a család, valamint a társadalom speciális értelmezését is elénk tárja, példát merítve és összehasonlítva az állatvilágéval. Külön érdekessége, és sajnos napi szinten aktuális probléma a nemi erkölcs elleni bűncselekmények fejezete. A jogszabályok ismertetése segít eligazodni a mai álláspontokban, büntetési tételekben. Sajnos a pedagógus nap, mint nap találkozhat ilyen esetekkel. Kifejezetten előnyös és nagyon jó, hogy erről is szó esik.

A negyedik nagy fejezet, a testi egészség megőrzése című rész. A keringési betegségek gyakorisága Magyarországon kimagaslóan magas. A halalozások közül 53 százalékban ez a betegség vezet. A daganatos megbetegedések száma is egyre növekedik. Mindezek a betegségek megelőzhetőek lennének a megfelelő egészségneveléssel, az időben elkezdett sportolással, mozgással, valamint az egészséges táplálkozással.

A helyes táplálkozással kapcsolatos ismeretek tanítása elengedhetetlen minden ember számára.

Ebbe beletartozik a felvett táplálék összetevőinek ismerete, az ételmérgezések elkerülése, a csecsemők helyes táplálása, az ételek ízesítése, sózása, a konyhai technikák elsajátítása stb. Az elhízás a fejlett civil társadalom egyre gyakoribb ismérve. Különösen nagy gondot kell fordítani a gyerekkori elhízás megakadályozására. A mai divatos egészségvédelemi lehetőség az elhízás megelőzésén túl, a fogyókúra.

A fejlődő országokban és a szociálisan hátrányos helyzetben élők között gyakran előfordul vagy az alultápláltság, vagy a kóros elhízás. Mindkettő káros az egészségre. A kalóriák és az ásványi anyagok-ról részletes táblázatot találunk a könyvben.

A felhasznált irodalom tárháza az érdeklődők igényét kellő mértékben kielégítheti. Az ábragyűjtemény pedig izgalmas képanyaggal szolgál minden fejhez.

Elmondható, hogy kiváló szakkönyvet alkotott Székely József Iván, melyben ötvözi a precíz szaktudományt a népszerűsítő eszközrendszerrel. Egyaránt tartalmazza a modern tudományos kísérletek hasznosítását, és közkinccsé teszi azt, tanítható formába önti a leendő pedagógusok számára.

A könyv egységes szerkezetű, tagolt és könnyen kezelhető. Ez sem utolsó szempont, hiszen ma már ez is lényeges kívánalom egy olyan könyvtől, amelynek célja, hogy érdeklődéssel forgassák.

A Kodolányi Főiskola nagy lépést tett előre, hogy felvállalta a könyv megjelentetésén kívül az e fajta oktatás bevezetését is a hallgatói számára.

Mint tudjuk, a jövő záloga az oktatásban rejlik. Az európai szintű oktatáspolitikai egyre inkább az emberi erőforrások szerepe, és a tudás alapú innovációk felé fordult. A megváltozott feltételrendszerhez nagymértékben hozzájárult bizonyos új kompetenciák felvállalása az oktatás területén. Az egészségpedagógia, a mentálhigiéne ide tartozik.

Az EU hivatalos politikai dokumentumaiból felvázolhatók az európai oktatáspolitikai stratégia irányai. A stratégiai célokat meghatározó tényezők között jelentős szerepet játszanak a hagyományos oktatási rendszeren kívüli kihívások, és az azokra adott válasz. A megváltozott környezetre reagáló oktatáspolitikai stratégia súlypontjai közé tartozik Székely József Iván által írt könyvben tárgyalt tematika. Az oktatás szereplőinek az új kihívásokra való felkészítését célzó programok indítására kiválóan alkalmas a szerző által tanított téma, amely része az oktatás új európai dimenziójának fejlesztésének. A „Drog, szex, téveszmék, egészség” című könyv és a hozzá tartozó felsőoktatási speciális képzés remek kezdeményezés egy új típusú oktatási modell elkezdéséhez.

(*Székely József Iván: Drog, szex, téveszmék, egészség. Miért betegek a magyarok? Tankönyv. Kodolányi Főiskola, 2002.*)

Forrai Judit